

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مروری بر دنیای پیچیده
جاسوسی

محمد رضا نیک ره‌ی
محمد رضا نیک ره‌ی

انتشارات نظری

www.ketab.ir

سرشناسه : نیک رهی ، مجتبی / ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور : مروری بر دنیای پیچیده جاسوسی / مجتبی نیک رهی - محمد رضا نیک رهی
مشخصات نشر : تهران: انتشارات نظری ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری : ۲۷۲ ص
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۹-۶۴۷-۶
وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه: ص.۳۶۹.
موضوع : جاسوسی(اسلام) - ایران - قوانین و مقررات
شناسه افزوده : نیک رهی ، محمد رضا ، ۱۳۲۴
رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ م ۸۷۶ ن / ۲۲۳۱
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۸۳۳
شماره کتابشناسی : ۴۷۲۲۲۵۱

انتشارات نظری

نام کتاب : مروری بر دنیای پیچیده جاسوسی
نویسنده : مجتبی نیک رهی - محمد رضا نیک رهی
ویراستار : بهنام شیخی
نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۶
شمارگان : ۱۰۰۰

«کلیه حقوق مادی، چاپ و نشر محفوظ است و محفوظ ناشر می‌باشد»

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولی عصر (عج)، خیابان سید جمال‌الدین اسدآبادی (یوسف آباد)

نیش خیابان فتحی شاقی، جنب بانک انصار، پلاک ۳۲، طبقه ۲، واحد ۱۷

info@nashrenazari.com

همراه: ۰۹۱۹۰۱۲۹۴۵۵

www.nashrenazari.com

تلفن: ۸۱۰۲۷۷۵

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: جاسوسی از دیدگاه اسلام	۱۷
گفتار اول: اهداف جاسوسی از نظر اسلام	۲۱
گفتار دوم: موارد حکم جاسوسی در اسلام	۲۷
باب اول: جواز تجسس و زیر نظر گرفتن فعالیت مخالفان حکومت اسلام	۳۱
باب دوم: جواز جاسوسی در احادیث و روایات	۳۲
باب سوم: جرائم علیه مصالح عمومی مسلمین	۳۵
گفتار سوم: جاسوسی در دفاع مقدس	۳۷
باب اول: نگاهی گذرا به تاریخچه گروهک تروریستی و جاسوسی منافقین	۳۹
باب دوم: نمونه هایی از جاسوسی در دوران دفاع مقدس	۴۳
فصل دوم: جاسوسی از نگاه منابع حقوقی و فقهی	۴۷
گفتار اول: اقسام جاسوسی و جرایم وابسته	۵۱
گفتار دوم: انگیزه جاسوسان برای ارتکاب جرم	۶۷
گفتار سوم: جرم انگاری و جرم زدایی در قانون تعزیرات	۷۵
باب اول: جرم زدایی در قانون تعزیرات	۷۹
گفتار چهارم: سیاست کاهش مجازات	۸۳
گفتار پنجم: گزارشی از پرونده های قضایی مطرح شده در خصوص متهمان به جاسوسی	۸۷
فصل سوم: جاسوسی در فضای مجازی	۹۹
گفتار اول: جاسوسی با استفاده از رایانه	۱۰۵
گفتار دوم: جاسوسی در فضای سایبر	۱۱۱
باب اول: روند جنگ سایبری	۱۱۵
باب دوم: جاسوسی سایبری	۱۱۹

- گفتار سوم: استفاده از ابزار اینترنت در جهت اهداف جاسوسی ۱۲۵
- باب اول: جاسوسی اینترنتی در جهت براندازی نظام ۱۲۹
- باب دوم: استفاده از سایت های فارسی زبان در جهت اهداف جاسوسی ۱۳۱
- باب سوم: استفاده از سایت های غیر فارسی زبان در جهت اهداف جاسوسی ۱۳۵
- گفتار چهارم: جاسوسی از طریق جنگ رسانه ای ۱۴۱
- باب اول: سیاست آمریکا پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی ۱۴۶
- باب دوم: مهره های جنگ رسانه ای غرب علیه ایران ۱۴۸
- گفتار پنجم: توصیه هایی در خصوص پیشگیری در قوانین موضوعه ۱۵۳
- باب اول: نوص نامه ها در قلمرو جرایم انفورماتیک ۱۵۵
- باب دوم: حقه ق ک زری اهو ۱۵۶
- فصل چهارم: جاسوسی ۱۵۹
- گفتار اول: جاسوسی از فضا ۱۶۳
- گفتار دوم: نمونه ای از جاسوسی در فضای حجاز ۱۷۱
- باب اول: جدیدترین ابزار جاسوسی فیس بوک ۱۷۷
- گفتار سوم: بررسی جرم جاسوسی در قانون جرایم رایانه ای ۱۷۹
- باب اول: بررسی مواد مرتبط با جاسوسی رایانه ای ۱۹۱
- باب دوم: دزدی های تلفنی، هکرها و جاسوسان خارجی ۱۹۵
- فصل پنجم: نمونه هایی از جرایم جاسوسی در صحنه ی بین الملل ۱۹۷
- گفتار اول: تاریخچه تاسیس سازمان اطلاعاتی FBI ۲۰۷
- گفتار دوم: اهداف سازمانهای جاسوسی ۲۱۳
- گفتار سوم: آشنایی با ده زن جاسوس جهان ۲۲۷
- فصل ششم: جاسوسی به صورت سنتی ۲۳۵
- گفتار اول: جاسوسی با استفاده از مرکب نامرئی ۲۳۵
- گفتار دوم: چگونگی تفتیش محل اقامت جاسوسان ۲۳۹

۲۴۳.....	فصل هفتم: جاسوسی در حقوق بین الملل
۲۴۷.....	گفتار اول: طریقه برخورد کشورها با جاسوسان
۲۵۹.....	گفتار سوم: قطع روابط دیپلماتیک
۲۶۹.....	فهرست منابع

www.ketab.ir

مقدمه

هر قدر به نیروی روحی و جسمی مردم افزوده شود به همان نسبت قیمت و ارزش نصیب اجتماع ما خواهد شد.

ارزش و عظمت هر کشوری بستگی به قوای دماغی و بدنی افراد آن خواهد داشت.

از دیاد مجهولات حاشی، تقاب و کلاه برداری، سرقت، جعل و تزویر، قتل، خیانت در امانت، جرح و ضرب، جاسوسی، مولود ضعف روحی و جسمی افراد می باشد و بس .

از دیاد وقایع گوناگون و ناگوار و وحشتناک و انعکاس آن در جراید کشور شاهد این مدعا خواهد بود .

هر قدر بر امنیت و گوشه های زیبا و حننا، زندگی در هر جامعه ای افزوده شود به همان درجه به آرامش خاطر و آسایش ضمیر مردم که گزیده و از یاس و بدبینی کاسته خواهد شد .

هر انسانی حق دارد که در امور زندگی خصوصی خود (مدخل، خانواده، مال و ارتباطات) استقلال داشته باشد. جاسوسی یا نظارت بر او یا مخدوش کردن حیثیت او جایز نیست و باید از شوون او در مقابل هر گونه دخالت زورگویانه حمایت شود.

در هر اجتماعی که نهال های سعی، کوشش، آمال و آرزوی مفید و مشروع افراد با مقرض مشتبهات نفسانی، هوی و هوس، اغراض شخصی و کینه توزی دیگران قطع گردد فعالیت های افراد در مجاری غیرطبیعی و غیر مشروع بکار برده شده و بازار رشا و ارتشا رواج یافته و از طریق حیل و عملیات ننگین و شرم آور حقوق از دست رفته خود را بدست آورده

و نتیجه این می شود که روح نفاق، شقاق، دورویی، ظاهر سازی، سالوسی، تزویر و ریا در اخلاق مردم روخ پیدا کرده و بازار درستی، امانت و صحت کاسته گردیده و بجای آن بازار ارتکاب جرائم، خیانت، جاسوسی و میهن فروشی رواج پیدا خواهد نمود. عدالت اجتماعی و اجرای قوانین و اصول تیره گیهای روحی را از بین برده و از طوفان و انقلاب شدیدی که در عواطف و احساسات مردم رخ می دهد جلوگیری خواهد نمود.

امروزه، گسترش شبکه های جاسوسی، جوامع بشری را تحت فشار روزافزون قرار داده است و بی اتتمادترین وضع ممکن را برانسان حاکم ساخته است. تصمیم ها و طرح های سودمند برای بهبود زندگی انسان، مورد هجوم و دستبرد شبکه های جاسوسی عنکبوتی قرار گرفته است تا با خنثی کردن طرحهای آزادی بخش، در جهان تحت ستم و با عقیم گشتن تلاش های پیگیر رهبران، پیشند و دلسوز جهان سوم، امید رهایی و آزادی از قلب بیشتر ساکنان دنیای سوم رخت بر بست است. آنان را در یک بی اعتمادی متقابل به سوگ نشانده است. برنامه ریزی های مفید، پیوسته توسط کانون های صید خبر، به نفع دولت های حاکم و دست نشانده کشف و خنثی می شوند و مرحله ازدهی و باروری نمی رسند. این مسئله یکی از مشکلات اساسی جهان سوم است و تا زمانی که دزای عقب نگهداشته شده، نتواند از شر این مهمانهای ناخوانده و جاسوس نجات پیدا کند، که هیچ تواند به بازده ای نقشه های آزادی بخش خود مطمئن گردد. کشف و شناخت منابع جاسوس قدرت های بزرگ، در دنیای سوم و افشای چهره های آنان، از ضروری ترین کارهای مبارزه آزادی بخش دنیای زیر سلطه شرق و غرب است. این شناخت در عین اینکه موجب مصونیت طرح های آزادی بخش می شود، از ضربات نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی قدرت های مسلط می کاهد، و نیز کودتاهای نظامی و حزبی را به حداقل ممکن می رساند و جامعه را از آشوبهای اقتصادی و اجتماعی حفظ می نماید. همچنین فرهنگ وایدئولوژی جامعه را، از

هجوم فرهنگ تحقیر آمیز قدرتهای بزرگ مصون می دارد. این نوع آگاهی ها، همانگونه که برای کشورهای در حال انقلاب ضروری است برای کشورهای نظیر جمهوری اسلامی ایران، لازم تر به نظر می رسد. در این نوع کشورها، که قدرتهای استعماری منافعشان مورد تهدید واقع شده است، تلاش گسترده تری در جهت نابودی انقلاب می کنند. و از فعالیتهای جاسوسی و صید خبر به شکلی ظریف و دقیق سود می جویند. کشور جمهوری اسلامی ایران، با طرح مجدد اندیشه اسلامی، برای نجات جامعه های تحت ستم، گسترش حرکت های انقلابی در کشورهای جهان سوم را موجب گشته است. و در مقابل، دشمنی و توطئه های روزافزون در دو قدرت جهانی را علیه خویش برانگیخته است.

اینان، برای پیچیدگی تر کردن طرح های خیانت آمیز خود، و غافلگیر نمودن جمهوری اسلامی ایران، به اطلاعات گسترده ای در زمینه های نظامی و اقتصادی و سیاسی نیازمندند. از جمله: حدود پشتیبانی مردم از حرکت، میزان دشمنی و اختلافات داخلی، زمینه یابی و استخدام افراد زمینه دار برای اهداف نامشروع خود و آنان، برای بدست آوردن اینگونه اطلاعات، از هر راهی استفاده می نمایند. از این جهت، شناخت توطئه و شگردها، عوامل و زمینه های مناسب و مراکز مورد نظر جاسوسان، برای شناسان و دست اندرکاران جامعه و دیگر علاقمندان حفظ و حراست انقلاب اسلامی، لازم و ضروری می باشد، تا با بکارگیری سیاستهای مناسب و منطقی راه نفوذ سازمانهای جاسوسی را مسدود، از دستیابی آنان به اسرار و تصمیمهای کشوری محروم نمایند. از آنجا که، شناخت اهداف فعالیتهای جاسوسی و نوع اطلاعات مطلوب آنها، کمک زیادی به آگاهیمان از شگردها و پوششهای جاسوسی اینگونه سازمان ها می دهد در این کتاب سعی داریم در مورد جاسوسی و ابعاد مختلف آن بحث نماییم. یکی از مصادیق بارز و قدیمی جرایم علیه امنیت جرم جاسوسی است، که معمولاً یک جرم سازمان یافته و در عین حال فراملی می باشد. چرا که در آن اطلاعات

حیاتی یک کشور از طریق یک نظام سازمان یافته و منابع انسانی نه ابزار می باشد. اطلاعاتی کشورها در اختیار کشور یا کشورهای دیگر قرار می گیرد.

نظامی را که جاسوسی در آن ارتکاب می یابد می توان به یک هرم تشبیه کرد که در آن کنترل و هدایت از راس هرم نسبت به پایین انجام می گیرد و اطلاعات بر عکس، از قاعده هرم به بالا داده می شود.

از دیدگاه تاریخی چه قبل از انقلاب اسلامی و چه پس از آن، تبیین جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور جایگاه خاصی در سیاست کیفری ایران داشته است. اولین بار در قانون مجازات عمومی سال ۱۳۰۴ مواد ۶۱ الی ۶۸ به بیان مصادیق جرایم علیه امنیت خارجی و مواد ۷۰ الی ۷۸ به ذکر موارد جرایم علیه امنیت داخلی اختصاص داشت پس از آن در سال ۱۳۱۰ قانون مجازات متعین بر علیه امنیت و استقلال کشور مقررات جدیدی را جانشین احکام ماده ۶۰ ق.م.ع. (سابقه) نمود است. در نهایت در سال ۱۳۱۸ قانونگذار در قانون دادرسی و کیفراتش باب دوم از فصل اول این قانون به ذکر مصادیق جرایم علیه امنیت خارجی اختصاص داده و در مواد ۳۱۰ الی ۳۱۶ به بررسی جرایم خیانت جاسوسی و تحریک به خیانت پرداخته است.

پس از انقلاب اسلامی، قانونگذار در قوانین متعددی تبیین مصادیق جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی پرداخته که از جمله در سال ۱۳۵۸ مواد ۱۰ الی ۱۰۰ لایحه قانونی تشکیل دادگاه فوق العاده رسیدگی به جرایم ضدانقلاب به بیان برخی از مصادیق جرایم علیه امنیت خارجی اختصاص یافت. سپس در سال ۱۳۶۲ قانون تعزیرات در مواد ۱ الی ۹ شامل مصادیق جرایم علیه امنیت خارجی و مواد ۱۰ تا ۱۳۱۰ شامل مصادیق جرایم علیه امنیت داخلی می شد. در سال ۱۳۷۱ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح کشور مصادیق جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی ارتكابی از سوی نظامیان را در مواد ۱۴ تا ۱۴۸ مشخص نموده که در واقع اقتباس از قانون

تغزیرات سال ۱۳۶۲ می باشد. بالاخره کتاب پنجم از قانون مجازات اسلامی تحت عنوان ((تغزیرات و مجازات های بازدارنده)) در سال ۱۳۷۵ از تصویب مجلس شورای اسلامی می گذرد و قانونگذار در آن در تعیین مصادیق جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، تغزیراتی را به وجود آورده که در مقایسه با قوانین کیفری سابق قابل بررسی و توجه است.

در قانون جدید مواد ۴۹۸ تا ۵۱۰ به بیان مصادیق جرایم علیه امنیت خارجی و مواد ۵۱۱، ۶۱۰، ۶۷۵، ۶۸۳، ۶۸۷ به ذکر مصادیق جرایم علیه امنیت داخلی اختصاص داده است. بررسی سیر تصویب قانون جرایم رایانه‌ای با تأکید بر جرم جاسوسی رایانه‌ای دولت جمهوری اسلامی ایران با توجه به نبود قانون جامع لازم‌الاجرای در زمینه برخورد قانونی با مجرمان حوزه رایانه و با عنایت به گستره و وسعت فعالیت‌های رایانه‌ای و به منظور رفع خلاء قانونی و برای ضابطه مند کردن فعالیت‌های رایانه‌ای و فراهم نمودن بستر مناسب برای این گونه فعالیت‌ها، حفظ و ارتقای وضعیت نظم و امنیت اجتماعی لایحه جرایم رایانه‌ای را در ۵ بخش و ۴۲ ماده به تصویب مجلس رساند.

قانون مجازات اسلامی جدید که در سال ۱۳۹۱ به تصویب رسید، به نوعی دیگر به بیان جرم جاسوسی پرداخته است.

به دلیل ماهیت فراملی جرم جاسوسی برخی از معاهدات و کنوانسیون‌ها در سطح بین‌المللی به این جرم - مخصوصاً در حالتی که در زمان جنگ ارتکاب می‌یابد - پرداخته‌اند که از آن جمله می‌توان به کنوانسیون چهارم لاهه در مورد قوانین و عرف جنگ‌های زمینی، منعقد در سال ۱۹۰۷ م. اشاره کرد که به مسئله جاسوسی در زمان جنگ و شیوه رفتار با جاسوسان از سوی دولت متخاصم پرداخته است. پروتکل دوم کنوانسیون‌های ۱۹۴۹ م. ژنو در مورد حقوق بشر نیز که در هشتم ژوئن ۱۹۷۷ به اتفاق آرا تصویب شد به موضوع جاسوسان و رفتار با آنان جدا از مسئله اسرای جنگی می‌پردازد.

وقتی سخن از جاسوسی به میان می آید، ذهن عامه مردم - که اطلاعات کمی از جزئیات این جرم دارند - بیشتر متوجه شبکه ها و سازمانهای جاسوسی معروف کشورهای مختلف از جمله: (سی . آی . ای) (سیا) در آمریکا، (ام . ای . پنج) و (ام . ای . شش) در انگلستان، (موساد) در اسرائیل (کا . گک . ب) در اتحاد جماهیر شوروی سابق می شود. برخی از این سازمان ها، مثل سیا ضمن استخدام جاسوس تا حد زیادی به شکل خود مختار از قوه اجراییه عمل کرده و گاهی حتی دست به عملیات هم می زنند که نمونه بارز آن اقدام همین سازمان در کودتای ۲۸ مرداد ماه ۱۳۳۲ در ایران علیه دولت دکتر مصدق و آموزش شرکت کنندگان - ر. ق. م. سال ۱۹۵۶ م. مجارستان توسط (ام . ای . شش) انگلستان بود.

با این حال نباید تصور کرد که جاسوسی در سطح دنیا محدود به این سازمان ها می شود بلکه این جرم در کشور و توسط افراد و سازمان های گوناگون ارتکاب می یابد و در دهه هشتاد میلادی، که به اوج رشد ارتکاب این جرم در این دهه آن را (دهه جاسوسی) نامیده اند، حدود پانصد کیس در مورد این جرم توسط مورخان، روزنامه نگاران تحلیل گران نظامی، سیاستمداران و تا حد کمتری حقوقدانان و جرم شناسان نگاشته شده است.

از لحاظ تاریخی جاسوسی برای بدست آوردن اطلاعات در حکومتهای ایرانی از پاهریان تا حمله مغول به عهده دیوان اشرف بود. این دیوان یکی از مهمترین ادارات کشور بود که وظیفه آن بازرسی دقیق در رفتار و کردار وزیران و کارکنان دولت و سرداران سپاه بود. اعضاء دیوان را مشرف می نامیدند و رئیس دیوان به همه مشرفان که در نقاط مختلف مملکت مامور خدمت بودند، ریاست داشت و در کنار مشرفان مامورانی بودند که وظیفه آنان جاسوسی و کشف خبر بود این ماموران منهی نامیده می شدند که برای کسب اطلاعات با مشرفان همکاری می کردند. و دیوان دیگری هم به نام دیوان برید با دیوان

اشراف همکاری می کرد تا گزارشهای مشرفان سریعا به مقصد برسد. دیوان برید مجهز به چاپارهای سوار بود ولی در موارد فوری و مهم معمولا گزارش ها را با بیگ مخصوص به مقصد می فرستادند و ظاهرا شغل اشراف مهمتر از بریدی بود چنانکه بیهقی می نویسد:

بروزگار پدر شرم او را اجابت کردن بریدی بدو داد و اشراف که مهمتر بود به ابوالقاسم .

در این کتاب سعی شده در خصوص جاسوسی در فقه و حقوق، شیوه های نوین جاسوسی از جمله فضای سایبری و ... مطالبی ارائه گردد. امید است در نظر خوانندگان ارجمند مفید واقع شود.

www.ketab.ir